

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 10.11.2010
COM(2010) 629 τελικό

ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ

**Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ προς όφελος της χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς και
αειφόρου ανάπτυξης**

Αύξηση του αντικτύπου της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Αναπτυξιακή πολιτική με αυξημένο αντίκτυπο	7
2.1.	Εφαρμογή στην πράξη της συνεργασίας «υψηλού αντικτύπου».....	7
2.2.	Οικονομική ανάπτυξη με στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	8
2.3.	Προώθηση της διακυβέρνησης	9
2.4.	Ασφάλεια και ευάλωτος χαρακτήρας	10
2.5.	Πώς ο συντονισμός της βοήθειας θα γίνει πραγματικότητα	11
2.6.	Συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής.....	12
2.7.	Βελτίωση των επιπτώσεων της δημοσιονομικής στήριξης.....	13
3.	Η αναπτυξιακή πολιτική ως καταλυτικός παραγοντας για μια αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.....	13
3.1.	Εταιρικές σχέσεις για χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη.....	14
3.2.	Προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης· συνέχεια της προσπάθειας να τεθεί το εμπόριο στην υπηρεσία της ανάπτυξης.....	18
4.	Η αειφόρος ανάπτυξη, μία νέα κινητήρια δύναμη.....	19
4.1.	Κλιματική αλλαγή, βιολογική ποικιλότητα και ανάπτυξη.....	19
4.2.	Ενέργεια και ανάπτυξη.....	21
5.	Γεωργία και επισιτιστική ασφάλεια	24
6.	Συμπέρασμα	26

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2000, ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες υιοθέτησαν τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ)¹· οχτώ γενικούς στόχους συνδυασμένους με επιμέρους στόχους για τη μείωση της φτώχειας μέχρι το 2015. Κατά την τελευταία ολομέλεια υψηλού επιπέδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη από τις 20-22 Σεπτεμβρίου 2010, οι ηγέτες παγκοσμίως επιπέδου αναγνώρισαν ότι παρά το γεγονός ότι η πρόοδος που είχε σημειωθεί δεν ήταν τόσο ικανοποιητική, τόσο στο επίπεδο της υλοποίησης των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ) όσο και των χωρών, υπήρξαν παρά ταύτα σημαντικά επιτεύγματα και εκατομμύρια άτομα απαλλάχτηκαν από τη φτώχεια.

Εντούτοις, ενώ σε πολλά μέρη του κόσμου κατά την προηγούμενη δεκαετία η οικονομική ανάπτυξη υπήρξε σημαντική, είναι απαραίτητο να γίνουν ακόμα πολλές προσπάθειες και μεγάλος αριθμός αναπτυσσόμενων χωρών ενδέχεται να καθυστερήσει να ανακάμψει από τις αρνητικές επιπτώσεις της συνολικής οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης. Περίπου 1,5 δισεκατομμύριο άτομα ζουν σήμερα υπό συνθήκες έσχατης ένδειας (το ήμισυ των οποίων στη νοτίως της Σαχάρας Αφρική) και το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού υποσιτίζεται. Σημαντικό ποσοστό των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών επέδειξε χαμηλή ανθεκτικότητα απέναντι στην τρέχουσα οικονομική κρίση και παρατηρήθηκε γενικά πτώση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος τους κατά το 2009. Σημειώθηκαν ελάχιστες πρόοδοι όσον αφορά την υλοποίηση των ΑΣΧ που αφορούν τη μείωση της μητρικής και παιδικής θνησιμότητας ενώ η ποιότητα της εκπαίδευσης και οι προοπτικές πρόσβασης σε εγκαταστάσεις υγιεινής παραμένουν εξαιρετικά περιορισμένες. Επιπλέον, η πρόοδος που σημειώθηκε ήταν ιδιαίτερα άνιση ανάλογα με τις περιοχές και, ενίοτε, τα ευεργετήματα της ανάπτυξης δεν έγιναν αντιληπτά από το σύνολο του πληθυσμού, ακόμα και στις περιπτώσεις που η οικονομική ανάπτυξη υπήρξε ισχυρή.

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα κράτη μέλη της, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τα δέκα τελευταία έτη, και ιδιαίτερα μετά την υιοθέτηση της ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανάπτυξη¹ το 2005, η ΕΕ διπλασίασε το ποσό της παρεχόμενης επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ), βελτίωσε τις μεθόδους της παροχής βοήθειας, και τα κράτη μέλη συνασπίστηκαν γύρω από κοινούς προσανατολισμούς ως προς τις πολιτικές που έπρεπε να εφαρμοστούν. Η Ένωση βελτίωσε την αποτελεσματικότητα της χορηγούμενης βοήθειας², εκσυγχρόνισε τις συμφωνίες της εταιρικής σχέσης και συνεργασίας, καθώς και τα χρηματοπιστωτικά της μέσα, και έθεσε σε εφαρμογή μηχανισμούς που προωθούν τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής (ΣΑΠ)³. Αναγνωρίζοντας ότι εναπόκειται κατά κύριο λόγο στις χώρες εταίρους να επεξεργαστούν τις δικές τους στρατηγικές ανάπτυξης και παράλληλα τονίζοντας την θεμελιώδη σημασία της χρηστής διακυβέρνησης, η ΕΕ ενέτεινε τις προσπάθειές της για να μεταβεί από μία σχέση χορηγού/δικαιούχου σε μία εταιρική σχέση⁴, η οποία συνεπάγεται την υιοθέτηση συμφωνημένων προσεγγίσεων, οι οποίες βασίζονται στον

¹ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/european_consensus_2005_en.pdf

² http://ec.europa.eu/development/how/aid_effectiveness_en.cfm

³ http://ec.europa.eu/development/policies/policy_coherence_en.cfm

⁴ Κατά τα τελευταία έτη, η ΕΕ έχει συνάψει διάφορες συμφωνίες εταιρικής σχέσης που διέπουν τις σχέσεις της με αναπτυσσόμενες χώρες και χώρες με αναδυόμενη οικονομία όπως η στρατηγική εταιρική σχέση Αφρικής-ΕΕ, η αναθεωρημένη συμφωνία του Κοτονού με τα κράτη ΑΚΕ, οι στρατηγικές συμπράξεις της ΕΕ με αναδυόμενες οικονομίες και οικονομίες υπό μετάβαση ή η στρατηγική για την Κεντρική Ασία.

διάλογο όσον αφορά τις πολιτικές που πρέπει να εφαρμοστούν και συνδέουν τα αποτελέσματα με ειδικά προγράμματα ή μέσα συνεργασίας.

Το 2010, η ΕΕ υιοθέτησε φιλόδοξη θέση προς υποστήριξη των ΑΣΧ, επιβεβαιώνοντας κυρίως το συλλογικό στόχο να διατεθεί, μέχρι το 2015, το 0,7% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ΕΑΒ). Η Ένωση παραμένει ο μεγαλύτερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας παγκοσμίως. Συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση της επιτόπου κατάστασης εκατομμυρίων ατόμων ανά τον κόσμο. Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζει την ανάγκη να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, η ΕΕ δηλώνει υπερήφανη για τα επιτεύγματά της: για την Ένωση, η αναπτυξιακή βοήθεια συνεχίζει να αποτελεί ζήτημα αλληλεγγύης, δέσμευσης και αμοιβαίου συμφέροντος. Πράγματι, η συνθήκη της Λισαβόνας τοποθέτησε την αναπτυξιακή πολιτική στο κέντρο των στόχων της ΕΕ. Το άρθρο 208 εξειδικεύει ότι «κύριος στόχος της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη είναι ο περιορισμός και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας. Η Ένωση λαμβάνει υπόψη τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες».

Η αναπτυξιακή βοήθεια θα συνεχίσει να χρειάζεται μακροπρόθεσμη χρηματοοικονομική δέσμευση. Είναι κατά συνέπεια ιδιαίτερα σημαντικό να καταδειχθεί η σημασία της για τους πολίτες της ΕΕ και αυτό, για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων η μείωση της φτώχειας και η αντιμετώπιση άλλων σημαντικών προκλήσεων παγκόσμιας εμβέλειας. Η κλιματική αλλαγή συνδέεται στενά με την ανάπτυξη δεδομένου ότι εντείνει περαιτέρω την ανάγκη αναπτυξιακής βοήθειας και επιβάλλει την υποχρέωση να ασχοληθούμε σοβαρότερα με άλλα σημαντικά ζητήματα, όπως η πρόσβαση στην ενέργεια και η ενεργειακή ασφάλεια, η λειψυδρία και η επισιτιστική ασφάλεια. Η αναπτυξιακή βοήθεια χρειάζεται να αντιμετωπίσει τα προβλήματα ακατάλληλης ή ασθενούς διακυβέρνησης, τα οποία δημιουργούν κατάλληλο έδαφος για την τρομοκρατία, την πειρατεία, το λαθρεμπόριο και την εγκληματικότητα. Πρέπει να γίνει καλύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών διευκολύνοντας τη νόμιμη μετανάστευση ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καταπολεμώντας τη λαθρομετανάστευση και καθιστώντας τη μετανάστευση επωφελή για την ανάπτυξη, να προωθηθεί η οικονομική ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες και να υποστηριχθεί η ένταξή τους στην παγκόσμια οικονομία. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση του κοινού στα προβλήματα της ανάπτυξης αποκτά στρατηγική σημασία προκειμένου να επιτευχθεί η προσχώρηση των ευρωπαίων πολιτών στη συνεργασία για την ανάπτυξη.

Η κατάσταση προόδου της υλοποίησης των ΑΣΧ καθιστά τοιουτοτρόπως σαφές ότι οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για να υποστηρίξουν τις προσπάθειες των άλλων χωρών για την επίτευξη αυτών των στόχων, όχι μόνο αυξάνοντας τα επίπεδα των ΕΑΒ αλλά επίσης, και το συγκεκριμένο σημείο είναι εξίσου σημαντικό, βελτιώνοντας τις λεπτομέρειες χορήγησης και χρήσης της βοήθειας. Ιδιαίτερα, η βοήθεια από μόνη της ουδέποτε θα επιτύχει να απαλλάξει εκατομμύρια άτομα από τη φτώχεια. Για να είναι αποτελεσματική, η βοήθεια πρέπει μεν να συμβάλλει στη διατήρηση και τη βελτίωση βασικών υπηρεσιών, αλλά εξίσου να θεραπεύει τους λόγους στους οποίους οφείλεται η παρατηρούμενη βραδύτητα όσον αφορά την πρόοδο που σημειώνεται κατά την υλοποίηση των ΑΣΧ. Η αναπτυξιακή βοήθεια δεν αποτελεί πανάκεια και αντιπροσωπεύει απλά μία από τις πολλές χρηματοπιστωτικές ροές προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Καθήκον της είναι να αντιμετωπίζει περισσότερο τις αιτίες παρά τα συμπτώματα της φτώχειας και προπάντων οφείλει να ενισχύει την ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να δημιουργούν χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η οποία επιτρέπει σε κάθε άτομο να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και να επωφελείται από αυτήν, και να διαθέτουν τους οικονομικούς,

φυσικούς και ανθρώπινους πόρους τους στο πλαίσιο στρατηγικών μείωσης της φτώχειας. Είναι ολοένα και πιο εμφανές ότι η υλοποίηση των ΑΣΧ προϋποθέτει ολοένα και περισσότερο ανάπτυξη χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Μία αύξηση ύψους 1% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος των αναπτυσσόμενων χωρών μπορεί να αποδειχθεί πολύ πιο αποτελεσματική από την αύξηση της βοήθειας που χορηγείται στις συγκεκριμένες χώρες. Μπορεί επίσης να αυξήσει σημαντικά την ικανότητα των χωρών να μειώσουν τη φτώχεια και να έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και για την κοινωνική προστασία.

Η υλοποίηση των ΑΣΧ μέχρι το 2015 πρέπει τοιουτοτρόπως να συνεχίσει να αποτελεί απόλυτη προτεραιότητα της Ευρώπης και η ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη καθορίζει τις θεμελιώδεις αρχές για να υπάρξει πρόοδος προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση⁵. Η καταπολέμηση της φτώχειας σε παγκόσμια κλίμακα συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών αξιών, στόχων και ενδιαφερόντων της Ευρώπης. Υπάρχουν σαφείς αποδείξεις ότι η επιδίωξη αυτού του στόχου στο επίπεδο της ΕΕ μπορεί να προσφέρει αυξημένη προστιθέμενη αξία, εξασφαλίζοντας κυρίως συνολική και συνεκτική κάλυψη και παρουσία σε όλον τον κόσμο, επεκτείνοντας την κλίμακα και την πολιτική βαρύτητα των δράσεων της ΕΕ και συμβάλλοντας σε κατανομή εργασίας που αυξάνει την αποτελεσματικότητα της βοήθειας τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και στις χώρες εταίρους.

Δεδομένων των προκλήσεων που υπάρχουν, η παρούσα Πράσινη Βίβλος έχει σαν στόχο να θέσει τα θεμέλια για να υπάρξει προβληματισμός ως προς τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ θα μπορούσε να υποστηρίξει καλύτερα τις προσπάθειες των αναπτυσσόμενων χωρών να επιταχύνουν την υλοποίηση των ΑΣΧ και θα μπορούσε να χρησιμεύσει για τη διερεύνηση νέων δυνατοτήτων μείωσης της φτώχειας. Διατυπώνει ερωτήσεις γύρω από τέσσερις κύριους στόχους, οι οποίοι θα πρέπει να επιδιωχθούν με τη συνεργασία της ΕΕ και των κρατών μελών της:

- **με ποιο τρόπο μπορεί να εξασφαλιστεί η εφαρμογή αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ που να έχει ισχυρό αντίκτυπο**, έτσι ώστε κάθε δαπανώμενο ευρώ να γεννά τη βέλτιστη προστιθέμενη αξία και την καλύτερη σχέση κόστους αποτελεσματικότητας, το βέλτιστο μοχλευτικό αποτέλεσμα και τη βέλτιστη κληρονομιά από άποψη ευκαιριών για τις επερχόμενες γενεές,
- **με ποιο τρόπο μπορεί να διευκολυνθεί η ισχυρότερη και απαλλαγμένη κοινωνικών διακρίσεων ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες**, ως μέσο μείωσης της φτώχειας και παροχής ευκαιριών σε όλους για αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και μελλοντικές προοπτικές,
- **με ποιο τρόπο μπορεί να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη ως κινητήρια δύναμη προόδου**, και
- **με ποιο τρόπο μπορεί να επιτευχθούν βιώσιμα αποτελέσματα στον τομέα της γεωργίας και της επισιτιστικής ασφάλειας**.

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος θα δημοσιευτεί στον ιστότοπο της Επιτροπής (<http://ec.europa.eu/yourvoice/>). Η διαβούλευση θα διεξαχθεί από τις 15 Νοεμβρίου έως τις 17 Ιανουαρίου 2011 και είναι ανοικτή σε όλους τους ενδιαφερομένους. Άτομα, οργανώσεις

⁵ Κυρίως συνολικές προσεγγίσεις σχετικά με τη μείωση της φτώχειας, αυτοεξουσιότητα και ευθυγράμμιση στις χώρες εταίρους, συντονισμός και συνοχή των πολιτικών.

και χώρες καλούνται να στείλουν τα σχόλιά τους υπό τη μορφή απαντήσεων στις ερωτήσεις που υποβάλλονται στο έγγραφο και/ή γενικών παρατηρήσεων όσον αφορά τα θιγόμενα ζητήματα. Οι παρατηρήσεις των εταίρων της ΕΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν ιδιαίτερη αξία.

Τα σχόλια που θα αποσταλούν θα δημοσιευθούν, ενδεχομένως σε περιληπτική μορφή, εκτός εάν ο συντάκτης αντιταχθεί στη δημοσίευση των προσωπικών του δεδομένων με το επιχείρημα ότι η εν λόγω δημοσίευση θα μπορούσε να ζημιώσει τα έννομα συμφέροντά του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα σχόλια μπορούν δημοσιευθούν ανώνυμα. Διαφορετικά, οι απαντήσεις δεν θα δημοσιευθούν και το περιεχόμενό τους δεν θα ληφθεί καταρχήν υπόψη. Επιπλέον, αφότου εγκαινιάστηκε, τον Ιούνιο 2008, το μητρώο εκπροσώπων συμφερόντων (ομάδες πίεσης) ως μέρος της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για τη διαφάνεια, οι οργανώσεις καλούνται να χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο μητρώο για να χορηγούν στην Επιτροπή και στο ευρύ κοινό πληροφορίες σχετικά με τους στόχους τους, τη χρηματοδότησή τους και τη διάρθρωσή τους. Η Επιτροπή έχει ως αρχή να θεωρεί τις παρατηρήσεις που προέρχονται από μη καταχωρημένες οργανώσεις ως ατομικές παρατηρήσεις.

Οι παρατηρήσεις αποστέλλονται στη διεύθυνση DEV-GREENPAPER-EUDEVPOL@ec.europa.eu. Οι ερωτήσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη διαβούλευση μπορούν να αποστέλλονται στην ίδια ηλεκτρονική διεύθυνση ή στην ακόλουθη ταχυδρομική διεύθυνση: European Commission, DG Development, Unit A/1, Office SC-15 03/70, 1049 Brussels, Belgium.

Το αποτέλεσμα αυτής της διαβούλευσης θα επιτρέψει στην Επιτροπή να διατυπώσει τις προτάσεις της με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής πολιτικής, που θα υποβληθούν κατά το δεύτερο ήμισυ του 2011 καθώς και άλλων στρατηγικών πρωτοβουλιών σε συναφείς τομείς.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕ ΑΥΞΗΜΕΝΟ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ

Ο αντίκτυπος της συνεργασίας για την ανάπτυξη εξαρτάται από ευρύ φάσμα παραγόντων που διαμορφώνουν το ευρύτερο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται το παγκόσμιο οικονομικό πλαίσιο, οι πολιτικές που εφαρμόζονται από τις χώρες εταίρους, η συνοχή των πολιτικών των χορηγών (στον τομέα του εμπορίου, της γεωργίας, της μετανάστευσης, της ανθρωπιστικής βοήθειας, των κλιματικών αλλαγών, κλπ.) και ο πολιτικός διάλογος που προηγείται των αποφάσεων που αφορούν τον προγραμματισμό της βοήθειας. Σε ορισμένες χώρες, η εξωτερική διάσταση των πολιτικών της ΕΕ έχει ισχυρότερη επίπτωση στην ανάπτυξη από την ίδια τη βοήθεια.

Ωστόσο, οι ανάγκες χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΑΣΧ υπερβαίνουν κατά πολύ τους δημόσιους πόρους, που διατίθενται σήμερα είτε σε εθνικό επίπεδο στις αναπτυσσόμενες χώρες είτε σε διεθνές επίπεδο μέσω της συνεργασίας για την ανάπτυξη και της νεοσύστατης συνεργασίας Νότου-Νότου. Επιπλέον, στην παρούσα οικονομική και χρηματοπιστωτική συγκυρία, η ανάγκη δημοσιονομικής εξυγίανσης ασκεί αυξημένη πίεση στους προϋπολογισμούς βοήθειας των χορηγών. Πρέπει να προβλεφθούν σοβαρά καινοτόμες λύσεις, οι οποίες να συμπεριλαμβάνουν κυρίως τις επιλογές που εξετάζονται στο πλαίσιο του προβληματισμού για τις νέες πηγές χρηματοδότησης⁶ «με σημαντικό δυναμικό άντλησης εσόδων»⁷, καθώς και πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη βελτίωση του αντικτύπου υφιστάμενων παροχών επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (ΕΑΒ).

Είναι εμφανές ότι η ευρωπαϊκή βοήθεια πρέπει να δημιουργεί ισχυρή προστιθέμενη αξία και να εξασφαλίζει την βέλτιστη αξιοποίηση των επενδύσεων καθώς επίσης να συγκεντρώνεται σε τομείς στους οποίους να καθίσταται αναγνωρίσιμη η επελθούσα προστιθέμενη αξία. Με άλλα λόγια, αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ πρέπει να αποδεικνύει, για όλα τα είδη παρεχόμενης βοήθειας και σε όλους τους τομείς, ότι τα προγράμματα της βοήθειας έχουν το μέγιστο δυνατό μακροπρόθεσμο αντίκτυπο και μπορούν να χρησιμοποιούνται ως βασικά μέσα για την υλοποίηση των ΑΣΧ ή στόχων που βαίνουν ακόμα παραπέρα. Για να συμβεί αυτό, πρέπει καταρχάς να επικεντρώσει τη δράση της σε τέσσερις θεμελιώδεις απαιτήσεις: ανθρώπινη ανάπτυξη και ασφάλεια ως προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας χώρας καθώς και ανάπτυξη και κοινωνική συμμετοχή ως προϋποθέσεις κάθε μακροχρόνιας δέσμευσης. Πρόκειται στο προκείμενο για απαραίτητες και συμπληρωματικές προϋποθέσεις, για την ικανοποίηση των οποίων θα πρέπει να εργαστούμε συνεκτικά.

2.1. Εφαρμογή στην πράξη της συνεργασίας «υψηλού αντικτύπου»

Είναι σημαντικό όλοι οι προαναφερόμενοι στόχοι να λαμβάνονται υπόψη σε όλα τα στάδια του κύκλου προγραμματισμού και δαπανών και κατά συνέπεια να γίνονται επενδύσεις σε σχέδια στα οποία κάθε δαπανώμενο ευρώ, ανεξάρτητα από το αν δαπανάται μέσω της αναπτυξιακής βοήθειας, της χρηματοδότησης της καταπολέμησης των κλιματικών αλλαγών ή άλλων χρηματοδοτικών ενισχύσεων, να μπορεί να παράγει μοχλευτικό αποτέλεσμα και να τονώνει την ανάπτυξη στη χώρα εταίρο. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα μπορούσαν να προβλέψουν τον καθορισμό ορισμένων προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για τα προγράμματα/σχέδια/ενέργειες υποστήριξης, από την άποψη:

⁶ COM(2010)549 και COM(2010)700.

⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τους αναπτυξιακούς στόχους της Χιλιετίας για τη σύνοδο της ολομέλειας υψηλού επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών στην Νέα Υόρκη και πέραν - στήριξη της επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων της Χιλιετίας μέχρι το 2015, 11080/10, 14 Ιουνίου 2010.

(i) της προστιθέμενης αξίας,

(ii) του συντονισμού της ΕΕ πριν από την έγκριση των επιδοτήσεων/του προγραμματισμού, για παράδειγμα μέσω στρατηγικού εγγράφου ανά ευρωπαϊκή χώρα,

(iii) της απόδειξης του γεγονότος ότι τα προτεινόμενα προγράμματα/επιδοτήσεις/δημοσιονομικές στηρίξεις θα ασκήσουν επιρροή στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και υγιών πολιτικών, αφενός, και σε άλλες πηγές χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα ή της κινητοποίησης εγχώριων δημοσιονομικών πόρων), αφετέρου.

Επιπλέον, η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται χάρη στη βοήθεια αποκτούν αυξανόμενη σημασία στο πλαίσιο της τρέχουσας διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης, επειδή οι προϋπολογισμοί βοήθειας κινδυνεύουν να υποστούν αυξανόμενη πίεση. Η αυξημένη υποχρέωση λογοδοσίας και η αυξημένη προβολή της συμβολής της ΕΕ αποδεικνύει επιπλέον στους εταίρους της ότι η ΕΕ έχει ικανοποιήσει τις διεθνείς δεσμεύσεις της. Χρειάζεται ως εκ τούτου να είμαστε σε θέση να αποδείξουμε με πειστικό τρόπο τα θετικά αποτελέσματα της συνεργασίας της ΕΕ για την ανάπτυξη. Προκειμένου να συμβεί αυτό, θα πρέπει να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για να ενισχύσουμε τα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης, καθώς και τις απαιτήσεις αναφοράς, τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και στις χώρες εταίρους.

1.	<i>Πώς η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μπορούν να επεξεργαστούν ένα σύνολο συστάσεων όσον αφορά τον προγραμματισμό και τις δαπάνες και να αξιώσουν την τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων (προστιθέμενη αξία, συντονισμός, αντίκτυπος) για όλα τα εφαρμοζόμενα προγράμματα/σχέδια/δράσεις υποστήριξης;</i>
2.	<i>Ποιες είναι οι τρέχουσες ορθές πρακτικές στο επίπεδο της ΕΕ και των κρατών μελών της στις οποίες μπορούμε να στηριχθούμε;</i>
3.	<i>Πώς θα μπορούσαν οι διάφορες ροές βοήθειας (από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, από προϋπολογισμούς που διατίθενται για την εξωτερική δράση στο πλαίσιο διαφόρων πολιτικών) να συνδυαστούν, να αποτελέσουν το αντικείμενο παρακολούθησης και να αξιολογηθούν κατά τρόπον ώστε να βελτιστοποιηθεί ο αντίκτυπος, η υποχρέωση λογοδοσίας και η προβολή;</i>

2.2. Οικονομική ανάπτυξη με στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού

Χωρίς έναν μορφωμένο, σε καλή υγεία και ασφαλή από επισιτιστική άποψη πληθυσμό, μία χώρα δεν μπορεί να αναπτυχθεί και να εξέλθει από τη φτώχεια. Η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να γίνεται χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς για να είναι σε θέση να παράγει διαρκή αναπτυξιακά οφέλη, που προϋποθέτουν τη συνοχή και την ισορροπία των εφαρμοζόμενων πολιτικών. Η μείωση των ανισοτήτων με τη δημιουργία εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγικής και αξιοπρεπούς απασχόλησης, η προώθηση της ισότητας μεταξύ των φύλων, η κοινωνική προστασία και η καθολική πρόσβαση σε εκπαίδευση και κατάρτιση ποιότητας, σε ένα ευέλικτο σύστημα ανώτερης εκπαίδευσης, ικανό να προμηθεύσει τους απαιτούμενους ανθρώπινους πόρους, καθώς και οι κατάλληλες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες για τη μείωση της φτώχειας, την υλοποίηση των ΑΣΧ και τη συμβολή στην κοινωνική συνοχή, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διατήρηση της ειρήνης.

Αυτοί οι στόχοι αποτελούν και παραμένουν προτεραιότητες των προσπαθειών ανάπτυξης που καταβάλλουν η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της στις χώρες που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες.

Με βάση τη βαθιά εμπειρία που διαθέτει όσον αφορά την υποστήριξη της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης και βαίνοντας πέραν των παραδοσιακών τομέων παρέμβασής της, η ΕΕ είναι στο εξής σε θέση να εξετάσει πώς μπορεί να δώσει μεγαλύτερο βάρος στα προσόντα, στην καινοτομία, στη δημιουργικότητα και στο επιχειρηματικό πνεύμα στο πλαίσιο συνολικής προσέγγισης των κοινωνικών πολιτικών και πώς μπορεί να υποστηρίξει ενεργητικές πολιτικές σχετικά με την αγορά εργασίας, προγράμματα δράσης υπέρ της αξιοπρεπούς εργασίας και τη δημιουργία αποτελεσματικών εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

4.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ και τα κράτη μέλη της να εξασφαλίσουν καλύτερα ότι η βοήθεια που χορηγείται για την εκπαίδευση και την υγεία καθίσταται πιο στοχοθετημένη και καταλήγει να αυξήσει τον αντίκτυπό της και την αποτελεσματικότητά της από την άποψη της ανθρώπινης ανάπτυξης και της οικονομικής μεγέθυνσης;</i>
5.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ να υποστηρίξει την ανάπτυξη ικανοτήτων στις χώρες εταίρους, λαμβάνοντας υπόψη χαρακτηριστικά και ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας, συμπεριλαμβανομένου του ανεπίσημου τομέα; Πώς μπορεί να συμβάλει στην εξυπηρέτηση αυτού του στόχου η συνολική προσέγγιση της ΕΕ στον τομέα της μεταναστευσης;</i>

2.3. Προώθηση της διακυβέρνησης

Η πείρα έχει δείξει ότι η απουσία χρηστής διακυβέρνησης οδηγεί σε περιορισμένα αποτελέσματα των προγραμμάτων βοήθειας και καθιστά άκρως δυσχερή την εξασφάλιση συνεργασίας «υψηλού αντίκτυπου». Η δημοκρατική διακυβέρνηση, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η καταπολέμηση της διαφθοράς, το κράτος δικαίου και η ενίσχυση των θεσμών και του κράτους αποτελούν εγγενές τμήμα των στρατηγικών συνεργασίας της ΕΕ.

Η αποτελεσματική διακυβέρνηση προϋποθέτει καλή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων και εφαρμογή μηχανισμών πρόληψης, ελέγχου και μηχανισμών κύρωσης/επανόρθωσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της απάτης. Η προώθηση της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων έχει εξίσου μεγάλη σημασία στο προκείμενο, κυρίως μέσω του ρόλου του Κοινοβουλίου, της ανεξαρτησίας της δικαστικής αρχής και της ύπαρξης οργάνων ελέγχου. Πρέπει επίσης να δοθεί βάρος στην ενίσχυση των κανονιστικών ικανοτήτων των κυβερνήσεων με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φιλικό για τις επιχειρήσεις περιβάλλον, το οποίο θα επιτρέπει τη βέλτιστη εκμετάλλευση των εθνικών πόρων και την προσέλκυση εθνικών και ξένων επενδύσεων, και να δημιουργηθούν μηχανισμοί που θα εξασφαλίζουν ότι η αύξηση αποβαίνει εις όφελος όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα, η πείρα της ΕΕ όσον αφορά τη μετάβαση μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμη. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αντιπροσωπεύουν επίσης σημαντικούς εταίρους. Στον πολιτικό της διάλογο με τις εθνικές αρχές, η ΕΕ εξασφαλίζει την προώθηση ελάχιστων προδιαγραφών για τη δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ενθαρρύνει την εγκαθίδρυση πραγματικού διαλόγου μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων.

Ο διάλογος μεταξύ των εταίρων και η παροχή κινήτρων για μεταρρυθμίσεις με βάση τα αποτελέσματα αποτελούν θεμελιώδεις αρχές της ισχύουσας προσέγγισης της ΕΕ. Προς το σκοπό αυτό, ενσωματώνονται δείκτες προόδου στους περιοδικούς ελέγχους της χορηγούμενης βοήθειας, καθώς και στα ειδικά προγράμματα ή τη δημοσιονομική στήριξη. Η ΕΕ έχει προχωρήσει ήδη προς την κατεύθυνση συμβατικού και με βάση τις ανάγκες προγραμματισμού της βοήθειας, για παράδειγμα υπό τη μορφή της πρωτοβουλίας στον τομέα της διακυβέρνησης⁸ με τις χώρες ΑΚΕ, τη σύμβαση ΑΣΧ⁹ και τις ρήτρες διακυβέρνησης στις συμφωνίες εταιρικής σχέσης της ΕΕ με τις χώρες ΑΚΕ και τις χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και τις χώρες που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας. Η περιφερειακή διάσταση της προώθησης της διακυβέρνησης είναι σημαντική για να εξασφαλίσει καλύτερη αποδοχή των μεταρρυθμίσεων και να τους προδώσει μεγαλύτερη νομιμότητα.

Εντούτοις, η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειες που αποβλέπουν να χρησιμοποιηθεί η βοήθεια ως καταλύτης για να υπάρξουν βελτιώσεις στον τομέα της διακυβέρνησης. Αυτές οι βελτιώσεις πρέπει να καταστούν εγγενές τμήμα των εταιρικών σχέσεων στον τομέα της ανάπτυξης και σε ορισμένες χώρες εταίρους υπολείπεται να γίνουν ακόμα πολλές προσπάθειες στο συγκεκριμένο τομέα. Προκύπτει σειρά ερωτημάτων ως προς τον καλύτερο τρόπο με τον οποίο πρέπει να προχωρήσουμε προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση προκειμένου η βοήθεια να καταστεί πραγματικό εργαλείο προώθησης της διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, ενώ *ex ante* οι πολυετείς χορηγήσεις ανά χώρα εξασφαλίζουν ορισμένη προβλεψιμότητα όσον αφορά τη χρηματοδότηση των αναπτυσσόμενων χωρών, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα να προχωρήσουμε προς νέες προσεγγίσεις που θα περιλαμβάνουν κίνητρα για μεταρρυθμίσεις και για την διάθεση εγχώριων πόρων.

6.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ να προσαρμόσει την προσέγγιση, τα μέσα και τους δείκτες της για να υποστηρίξει τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διακυβέρνησης στις αναπτυσσόμενες χώρες/περιοχές;</i>
7.	<i>Πώς και σε ποιο βαθμό η ΕΕ πρέπει να ενσωματώσει στη διαδικασία που ακολουθεί για τη χορήγηση βοήθειας περισσότερα κίνητρα για μεταρρύθμιση, τόσο στο επίπεδο των εθνικών όσο και των θεματικών προγραμμάτων;</i>
8.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ να προωθήσει τη δημιουργία σταθερών πλαισίων αναφοράς για την αξιολόγηση και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται από τις δικαιούχους χώρες από την άποψη της ανάπτυξης;</i>

2.4. Ασφάλεια και ευάλωτος χαρακτήρας

Χωρίς ειρήνη και ασφάλεια, κράτος δικαίου, κατάλληλη και προβλέψιμη νομοθεσία και υγιή δημόσια οικονομικά, η βοήθεια δεν μπορεί να προσφέρει στα άτομα μακροπρόθεσμες μελλοντικές προοπτικές. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνονται στην ευρωπαϊκή στρατηγική ασφάλειας και στην ευρωπαϊκή συναίνεση για την αναπτυξιακή πολιτική. Η δημιουργία στενού συνδέσμου μεταξύ της πολιτικής ανάπτυξης της ΕΕ και της εξωτερικής δράσης της ΕΕ με την ευρεία έννοια αποδεικνύεται εξάλλου ουσιαστικής σημασίας για να κατοχυρωθεί η

⁸ Βλέπε κυρίως το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Υποστήριξη της δημοκρατικής διακυβέρνησης μέσω της πρωτοβουλίας στον τομέα της διακυβέρνησης: επισκόπηση και επόμενα βήματα» - SEC(2009) 58 της 19.11.2009.

⁹ http://ec.europa.eu/development/how/aid/mdg-contract_en.cfm

αποτελεσματικότητα της βοήθειας, στη βάση συντονισμένης και αποδοτικής προσέγγισης, στο επίπεδο της ΕΕ και των κρατών μελών της. Αυτό ισχύει κυρίως στα ευάλωτα κράτη, στις καταστάσεις εξόδου από συγκρούσεις και στις χώρες στις οποίες ένας συνδυασμός παραγόντων προσφέρει κατάλληλο έδαφος για την ανάδειξη ή την επιδείνωση κοινωνικής βίας και βίαιου εξτρεισμού.

Οι θεσμικές διατάξεις που θεσπίστηκαν στο εσωτερικό της ΕΕ με τη συνθήκη της Λισαβόνας επιτρέπουν να υιοθετηθεί συνολική και καλύτερα συντονισμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση για να αντιμετωπιστούν οι υποκείμενοι λόγοι των συγκρούσεων και να υποστηριχθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται από τις χώρες εταίρους για να οικοδομήσουν ειρηνικά, δημοκρατικά, νόμιμα και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς κράτη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, χρησιμοποιώντας τη νέα Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, θα μπορούσε να ταχθεί υπέρ της χάραξης συνεκτικών και εμπειρισματομένων πολιτικών στρατηγικών, οι οποίες να συνδέουν τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και προληπτικής διπλωματίας με βραχυπρόθεσμα μέτρα αντιμετώπισης των κρίσεων (ανθρωπιστική, διπλωματική, πολιτική και στρατιωτική διαχείριση ανθρωπιστικής κρίσης) καθώς και πιο μακροπρόθεσμα μέσα και πολιτικές (σχετικά με τη συνεργασία για την ανάπτυξη, το εμπόριο, το περιβάλλον και την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές προκειμένου να μειωθεί το εύλωτο απέναντι σε φυσικές καταστροφές, μεταναστεύσεις, κλπ.). Αυτές οι στρατηγικές θα μπορούσαν εξάλλου να ενσωματώσουν μια ειδική συνιστώσα ανάπτυξης που να ασχολείται με τα ζητήματα διακυβέρνησης, συγκρότησης κράτους και άλλες μεταρρυθμίσεις συνδεδεμένες με την ανάπτυξη, που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας και την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η συνοχή και η ορθή διάρθρωση αυτών των στρατηγικών με τις δραστηριότητες που συνδέονται με την ανθρωπιστική βοήθεια είναι θεμελιώδους σημασίας για τη μείωση του εύλωτου χαρακτήρα των χωρών που είναι εκτεθειμένες στις κρίσεις, για την ενίσχυση της αντοχής τους και για την αποτελεσματική μετάβαση από την παρέμβαση επείγοντος χαρακτήρα προς την ανάκαμψη.

9.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ να αντιμετωπίσει το ζήτημα του πλέγματος μεταξύ ασφάλειας και ανάπτυξης, κυρίως στις ευάλωτες και εκτεθειμένες σε κρίσεις χώρες, και να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στη δημοκρατική διακυβέρνηση, στα δικαιώματα του ανθρώπου, στο κράτος δικαίου, στη δικαιοσύνη και στη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας, κατά τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων της υπέρ της ανάπτυξης;</i>
10.	<i>Πώς θα μπορούσε η ΕΕ να συντονίσει καλύτερα τα μέτρα που λαμβάνει στον τομέα της ασφάλειας με τα αναπτυξιακά μέτρα;</i>
11.	<i>Πώς μπορεί η ΕΕ να αντιμετωπίσει καλύτερα την πρόκληση που αντιπροσωπεύει το αλληλένδετο επείγουσας βοήθειας, αποκατάστασης και ανάπτυξης σε μεταβατικές καταστάσεις και καταστάσεις ανάκαμψης;</i>

2.5. Πώς ο συντονισμός της βοήθειας θα γίνει πραγματικότητα

Ο αποτελεσματικός συντονισμός των προγραμμάτων βοήθειας αποτελεί νομική υποχρέωση για την Ένωση και τα κράτη μέλη της. Το άρθρο 210 της συνθήκης της Λισαβόνας ορίζει: «για να προάγουν τη συμπληρωματικότητα και την αποτελεσματικότητα των δράσεών τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συντονίζουν τις πολιτικές τους στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη και συνεννοούνται για τα προγράμματα σχετικά με την παροχή βοήθειας,

μεταξύ άλλων στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και διεθνών διασκέψεων». Η σημασία του συντονισμού της βοήθειας με τους άλλους χορηγούς προβλέπεται στην ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη, στον κώδικα δεοντολογίας¹⁰ και στο επιχειρησιακό πλαίσιο¹¹ βάσει της διεθνούς ατζέντας για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας (διακήρυξη του Παρισιού και θεματολόγιο δράσης της Ακκρα)¹².

Παρά ταύτα, μέχρι σήμερα, ο πραγματικά αποτελεσματικός συντονισμός της βοήθειας στο επίπεδο του προγραμματισμού συνεχίζει να αποτελεί εξαίρεση μάλλον παρά κανόνα.

Ο συντονισμός πρέπει να καταστεί πιο συστηματικός και αποτελεσματικός, καθώς το αναγνώρισε το Συμβούλιο¹³, το οποίο κάλεσε την Επιτροπή «να υποβάλει στο Συμβούλιο, μέχρι το 2011, πρόταση για το σταδιακό συγχρονισμό των κοινοτικών και εθνικών κύκλων προγραμματισμού σε επίπεδο εταίρου χώρας και βάσει των αναπτυξιακών στρατηγικών της εταίρου χώρας, λαμβάνοντας υπόψη τους κύκλους προγραμματισμού της». Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει έναν τέτοιο μηχανισμό το 2011.

12. Ποιος είναι ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος και οι πλέον ενδεδειγμένες νομικές και πρακτικές διαρθρώσεις για να γίνει πραγματικότητα η αποτελεσματικότητα της βοήθειας και τα ευρωπαϊκά έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα; Πώς μπορεί να δοθεί το καλύτερο πρακτικό αποτέλεσμα στη συνθήκη της Λισαβόνας και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα;

2.6. Συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής

Η συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής (ΣΑΠ) αποτελεί νομική υποχρέωση που εγγράφεται στη συνθήκη της Λισαβόνας¹⁴. Οι πολιτικές σε τομείς όπως το εμπόριο, η αλιεία, η γεωργία, η μετανάστευση ή το κλίμα και η ενέργεια, που αποτελούν απλά ορισμένα παραδείγματα, μπορούν να έχουν τεράστιες επιπτώσεις στην ικανότητα των πλέον φτωχών χωρών να μειώσουν τη φτώχεια και να αναπτυχθούν.

Στο «σχέδιο δράσης δώδεκα σημείων της ΕΕ υπέρ της επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων της Χιλιετίας» που δημοσίευσε στις 21 Απριλίου 2010¹⁵, η Επιτροπή προσδιόρισε ότι «η ΕΕ υποστηρίζει τους ΑΣΧ καθιστώντας και άλλες πολιτικές ευνοϊκότερες για τους αναπτυξιακούς στόχους εκτός από αυτήν της βοήθειας». Κατά τη διάρκεια των πέντε τελευταίων ετών, η ΕΕ δημιούργησε προς το σκοπό αυτό *ex ante* και *ex post* μηχανισμούς, συμπεριλαμβανομένων αναλύσεων αντικτύπου που εξετάζουν το εξωτερικό αποτέλεσμα στρατηγικών προτάσεων. Το πρόγραμμα εργασίας της ΣΑΠ (Συνοχή της Αναπτυξιακής Πολιτικής) προβλέπει συγκεκριμένους στόχους και δείκτες της σημειωθείσας προόδου προκειμένου να εξασφαλίσει την τήρηση των δεσμεύσεων της ΕΕ στον τομέα της ΣΑΠ σε όλο το σύνολο των πολιτικών που έχουν επιπτώσεις στις πέντε ακόλουθες παγκόσμιες

¹⁰ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με έναν «κώδικα δεοντολογίας της ΕΕ για τη συμπληρωματικότητα και τον καταμερισμό της εργασίας στην αναπτυξιακή πολιτική» έγγραφο 9090/07 της 15.5.2007.

¹¹ Ο κώδικας δεοντολογίας της ΕΕ για τη συμπληρωματικότητα και τον καταμερισμό της εργασίας και το επιχειρησιακό πλαίσιο ως προς την αποτελεσματικότητα της βοήθειας.

¹² <http://www.oecd.org/dataoecd/58/16/41202012.pdf>

¹³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τους ΑΣΧ της 14ης Ιουνίου 2010.

¹⁴ Το άρθρο 208 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «(...) Η Ένωση λαμβάνει υπόψη τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες».

¹⁵ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/COMM_COM_2010_0159_MDG_EN.PDF

προκλήσεις: εμπορικές και χρηματοοικονομικές συναλλαγές, κλιματική αλλαγή, επισιτιστική ασφάλεια, μετανάστευση και ασφάλεια. Χρησιμοποιείται ως μέσο που προορίζεται να κατευθύνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, στην οποία συμμετέχουν ιδιαίτερα η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για το ευρύ φάσμα αποφάσεων που επηρεάζουν τις αναπτυσσόμενες χώρες πέρα από την αναπτυξιακή βοήθεια.

Για να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος, θα μπορούσε κυρίως να προβλεφθεί η χρήση του προγράμματος εργασίας ΣΑΠ με πιο ενεργητικό τρόπο και σε πιο πρώιμο στάδιο της επεξεργασίας νέων πρωτοβουλιών. Τοιούτοτρόπως, χρειάζεται περαιτέρω εργασία και διαβούλευση για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί αυτή η δέσμευση να μετατραπεί σε συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης. Ιδιαίτερα, μία βασική πρόκληση που εναπομένει να αντιμετωπιστεί είναι η περαιτέρω ανάπτυξη τωρινών προσεγγίσεων για να αξιολογηθεί ο συγκεκριμένος αντίκτυπος που έχουν οι πολιτικές της ΕΕ σε αναπτυξιακούς στόχους.

13. Ποια συγκεκριμένα και στρατηγικά μέτρα θα μπορούσαν να λάβει η ΕΕ για να βελτιώσει τη συνοχή των αναπτυξιακών πολιτικών της; Πώς θα μπορούσε να αξιολογηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η πρόοδος και ο αντίκτυπος;

2.7. Βελτίωση των επιπτώσεων της δημοσιονομικής στήριξης

Η δημοσιονομική στήριξη αποτελεί έναν τρόπο εφαρμογής της αναπτυξιακής βοήθειας ο οποίος συνίσταται στη χορήγηση οικονομικής βοήθειας στα δημόσια ταμεία των δικαιούχων χωρών. Κατά τα τελευταία έτη, η δημοσιονομική στήριξη (γενική ή τομεακή) κατέστη σημαντική στο επίπεδο της ΕΕ, στο πλαίσιο της στήριξης που χορηγείται για την εξυγίανση των οικονομικών πολιτικών και των δημοσίων οικονομικών καθώς και για τα προγράμματα μεταρρυθμίσεων των χωρών εταίρων. Η Επιτροπή έχει δεσμευθεί να εξασφαλίζει ότι η δημοσιονομική στήριξη χρησιμοποιείται επιλεκτικά και με τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και επίπτωση.

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξασφαλιστεί η πλήρης επανεξέταση της χρήσης αυτού του σημαντικού μέσου, εγκρίθηκε από την Επιτροπή, στις 19 Οκτωβρίου 2010, μία Πράσινη Βίβλος με τον τίτλο «Το μέλλον της δημοσιονομικής στήριξης της ΕΕ στις τρίτες χώρες»¹⁶. Στοχεύει να εγκαινιάσει ευρεία δημόσια διαβούλευση, με προορισμό να συγκεντρώσει τις απόψεις και τις μαρτυρίες των ενδιαφερομένων φορέων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα αντλούμενα διδάγματα μπορούν να καταλήξουν σε βελτιωμένη χρήση της δημοσιονομικής στήριξης στο μέλλον, τόσο στο επίπεδο της Ένωσης όσο και των κρατών μελών.

3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΕΙΦΟΡΟ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο υποκείμενος στόχος της βοήθειας είναι να χρησιμεύσει ως καταλυτικός παράγοντας, να υποστηρίξει την ανάπτυξη των χωρών εταίρων και, ιδιαίτερα, να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την αειφόρο και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη, επιτρέποντας την έξοδο αυτών των χωρών από την φτώχεια. Η οικονομική ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για ανάπτυξη χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς, παράγει πολύ μεγαλύτερα αποτελέσματα από την άποψη της μείωσης της φτώχειας από ό,τι οι σταδιακές αυξήσεις της δημόσιας βοήθειας για την ανάπτυξη.

¹⁶ COM(2010) 586
<http://ec.europa.eu/development/how/consultation/index.cfm?action=viewcons&id=5221>

Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν ένα φιλικό για την ανάπτυξη περιβάλλον, κυρίως η πολιτική και μακροοικονομική σταθερότητα, η καλή διακυβέρνηση, η ασφάλεια, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό και πολιτικό επιχειρησιακό περιβάλλον ικανό να δημιουργήσει παραγωγικές και αξιοπρεπείς θέσεις απασχόλησης, ένας καλά εκπαιδευμένος και σε καλή υγεία δημιουργικός πληθυσμός, η αειφόρος χρήση σπανίων φυσικών πόρων, η οικονομική υποδομή, η εφαρμογή θεμελιωδών κανόνων εργασίας και η αποτελεσματική και επωφελής συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο.

Η ΕΕ εργάζεται ήδη σε όλους αυτούς τους τομείς στο πλαίσιο των υφιστάμενων εταιρικών σχέσεων της με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Είναι εντούτοις απαραίτητο να εξετάσει τον τρόπο που μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω η επίδραση που ασκεί στον τομέα της ανάπτυξης, εκλαμβανόμενης όχι ως αυτοσκοπού, αλλά ως μέσου για την εξάλειψη της φτώχειας.

Σαφώς, είναι κατά πολύ διαφορετική η ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να θέσουν σε εφαρμογή πολιτικές ικανές να προωθήσουν την καλή διακυβέρνηση και την ανάπτυξη. Η συνεργασία με στόχο την ανάπτυξη είναι περισσότερο ενδεδειγμένη για τις χώρες εκείνες που εφαρμόζουν πολιτικές που διευκολύνουν την ανάπτυξη και επιδιώκουν την χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ενώ η χρήση πιο παραδοσιακών αναπτυξιακών μέσων συνεχίζει να παραμένει στην ημερήσια διάταξη όσον αφορά τις χώρες που βρίσκονται σε δεινή κατάσταση, σε περίοδο σύγκρουσης ή σε ευάλωτη κατάσταση. Η διαφοροποίηση μεταξύ των χωρών και των περιφερειών θα μπορούσε κατά συνέπεια να οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων για καλύτερη συνεργασία με χώρες που επιθυμούν να δεσμευθούν σε νέες μορφές εταιρικής σχέσης, με την εξακολούθηση, ενδεχομένως, της στήριξης στρατηγικών που επικεντρώνονται στην ενίσχυση του κράτους, στην καλή διακυβέρνηση και στη μείωση της φτώχειας. Ενδιαφέρει ως εκ τούτου να προβλεφθεί σειρά μέτρων προσαρμοσμένων στις ανάγκες κάθε χώρας και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σε πλαίσιο εργασίας σε εταιρική σχέση, σεβασμού της αυτοδιάθεσης και με στόχο την επίτευξη αποτελεσμάτων και τη συνυπευθυνότητα.

Επιπλέον, η δράση της ΕΕ θα πρέπει να συντονιστεί καλύτερα και να επικεντρωθεί στους τομείς στους οποίους μπορεί να προσφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία. Η συνθήκη της Λισαβόνας και το νέο θεσμικό πλαίσιο για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ, καθώς και οι νέες αρμοδιότητες που αφορούν τομείς που ενδιαφέρουν την ανάπτυξη¹⁷, προσφέρουν τη δυνατότητα εφαρμογής καλύτερα στοχοθετημένης στρατηγικής ανάπτυξης, στο ευρύτερο πλαίσιο μιας πιο αποτελεσματικής εξωτερικής δράσης.

Οι προσπάθειες που στοχεύουν να προωθήσουν την αναπτυξιακή πολιτική ως καταλυτικού παράγοντα για την χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη θα πρέπει να επικεντρωθούν ιδιαίτερα στα ακόλουθα ζητήματα.

3.1. Εταιρικές σχέσεις για χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη

Ένα προβλέψιμο, διαφανές, βασισμένο σε κανόνες και χωρίς διακρίσεις επιχειρηματικό περιβάλλον, σε συνδυασμό με τη στήριξη των επενδύσεων στον παραγωγικό τομέα και την ύπαρξη ευκαιριών αγοράς, αποτελούν στοιχεία που είναι απαραίτητα για την προσέλκυση και διατήρηση εθνικών και ξένων επενδύσεων. Προκύπτει ως εκ τούτου το ερώτημα κατά πόσον η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει νέες **κοινές στρατηγικές για χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξη**, σε συνεργασία με τις επιμέρους αναπτυσσόμενες χώρες ή περιφερειακές ομάδες αναπτυσσόμενων χωρών, στις οποίες θα συμμετέχουν εξίσου φορείς του ιδιωτικού τομέα -

¹⁷ Όπως οι επενδύσεις και η μετανάστευση.

επιχειρήσεις, ιδρύματα, ακαδημίες και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εν γένει, κλπ. - όπου όλοι θα είναι στραμμένοι προς έναν κοινό στόχο: να υλοποιηθεί μετρήσιμη πρόοδος στους τομείς στους οποίους είναι εφικτή η κοινή δράση. Αυτές οι κοινές στρατηγικές μπορούν να αναπτυχθούν στο πλαίσιο επίσημων συμφωνιών εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ και ομάδων αναπτυσσόμενων χωρών, ή ακόμα με μεμονωμένες χώρες.

Οι μη κρατικοί φορείς αποτελούν παράγοντες και στοιχεία ανάπτυξης με τους διάφορους ρόλους τους οποίους αναλαμβάνουν ως παράγοντες ευαισθητοποίησης, πάροχοι υπηρεσιών και αυτόνομοι χορηγοί ή δανειστές, προσφέροντας γνώσεις και προστιθέμενη αξία. Πρέπει να διατηρηθεί μαζί τους τακτικός διάλογος, παρόμοιος με εκείνον που ξεκίνησε από την Επιτροπή¹⁸, με στόχο να επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με τις μελλοντικές προκλήσεις και τους τομείς στους οποίους πρέπει κατά προτεραιότητα να πραγματοποιηθούν αλλαγές.

Αυτές οι κοινές στρατηγικές μπορούν να στηρίζονται σε πολλές διαφορετικές προτεραιότητες, ενώ η ΕΕ και οι χώρες εταίροι θα συμφωνούν όσον αφορά το σαφή προσδιορισμό των αντίστοιχων ευθυνών και τα αναμενόμενα αποτελέσματα, κυρίως στους ακόλουθους τομείς:

- Προώθηση και υποστήριξη παραγωγικών και αειφόρων επενδύσεων, ταυτόχρονα εθνικών και αλλοδαπών, στις πλέον φτωχές αναπτυσσόμενες χώρες, ιδιαίτερα σε εκείνες που δεν επωφελούνται από την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και οι οποίες δεν προσελκύουν προς το παρόν σημαντικές επενδυτικές ροές. Μεταξύ των δυνατοτήτων, μπορούμε να αναφέρουμε τη χρήση της βοήθειας ως μέσου υποστήριξης των επενδύσεων σε βοηθητικές υποδομές παράλληλα προς ιδιωτικές επενδύσεις (για παράδειγμα, για να μπορέσουν να οδηγηθούν τα προϊόντα στην αγορά), καθώς και η στήριξη σχεδίων που παρουσιάζουν επίπεδο κινδύνου ικανό να αποθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις, ενδεχομένως, υπό τη μορφή χρηματοδότησης με καταμερισμό των κινδύνων. Επενδύσεις αυτού του είδους δεν θα πρέπει να έχουν ως στόχο τόσο την υποστήριξη της ανάπτυξης υφιστάμενων βιομηχανικών δραστηριοτήτων, κυρίως εξορυκτικών βιομηχανιών, όσο την υποστήριξη δραστηριοτήτων που δημιουργούν ανώτερη προστιθέμενη αξία, κυρίως βιομηχανίες επόμενων της εξόρυξης σταδίων παραγωγής. Οι επενδύσεις αυτές θα πρέπει επίσης να αποβαίνουν προς όφελος του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού πολιτών στη σχετική χώρα.
- Πρόσβαση σε κεφάλαιο και σε προσιτές πιστώσεις, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), και τις μικροεπιχειρήσεις, στοιχεία θεμελιώδους σημασίας για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της τοπικής γεωργίας, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, επειδή διευκολύνει τη δημιουργία μοχλευτικού αποτελέσματος μεταξύ της βοήθειας και των χρηματοδοτικών μέσων. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η πρόσβαση σε εθνική χρηματοδότηση είναι δυσχερής ή ανύπαρκτη, η ΕΕ θα μπορούσε εξίσου να προωθήσει τη σταδιακή ανάπτυξη του εθνικού τραπεζικού συστήματος και των τοπικών αγορών κεφαλαίων που θα επέτρεπε στους εθνικούς ή αλλοδαπούς επενδυτές να επιδοθούν σε ενέργειες που θα έχουν σαφή αντίκτυπο στην ανάπτυξη, στις οποίες δεν θα επιδίδονταν άλλως λόγω των υφιστάμενων κινδύνων. Αυτός ο στόχος θα μπορούσε, για παράδειγμα, να επιτευχθεί μέσω ενός ταμείου ή ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού μηχανισμού, που θα τελεί υπό την κοινή διαχείριση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ καθώς και των ευρωπαϊκών

¹⁸ Ο διαρθρωμένος διάλογος για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών αρχών στην ανάπτυξη (*Structured Dialogue on the involvement of civil society and local authorities in development*) ξεκίνησε το Μάρτιο του 2010 και θα ολοκληρωθεί το Μάιο του 2011, https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/aidco/index.php/Structured_dialogue

αναπτυξιακών τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που θα προσέφεραν με στενά συντονισμένο τρόπο επιδοτούμενα δάνεια, τεχνική και χρηματοδοτική στήριξη ανάλογα με την περίπτωση και επιμερισμό των κινδύνων, προκειμένου να προωθηθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες.

- Νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Οι ευκολίες και το κόστος της δημιουργίας μιας νέας επιχείρησης (ιδιαίτερα ΜΜΕ), ή της εκμετάλλευσης μίας ήδη συσταθείσας επιχείρησης, διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Αυτό καλύπτει όχι μόνο τις αρχικές διατυπώσεις εγγραφής στα μητρώα αλλά εξίσου, για παράδειγμα, την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων, την καταπολέμηση της διαφθοράς, τη φυγή κεφαλαίων και τα ζητήματα της έκδοσης αδειών. Η βοήθεια της ΕΕ, ταυτόχρονα χρηματοοικονομική και τεχνική, μπορεί να υποστηρίξει τις μεταρρυθμίσεις στο συγκεκριμένο τομέα, βάσει των δεσμεύσεων και της αποφασιστικότητας που επιδεικνύεται από τις χώρες εταίρους όσον αφορά την εισαγωγή βελτιώσεων. Μεταξύ των σχετικών θεμάτων συμπεριλαμβάνονται εξίσου η προστασία των επενδύσεων, διαφανείς και ανοικτές διαδικασίες έναρξης και παύσης λειτουργίας επιχειρήσεων καθώς και προσιτές και αξιόπιστες λεπτομέρειες εκτέλεσης των συμβάσεων. Λαμβάνοντας υπόψη τις αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται από την παγκόσμια ζήτηση, η διαχείριση δικαιωμάτων που αφορούν την εκμετάλλευση, τη διαχείριση ή την απαλλοτρίωση φυσικών πόρων, κυρίως της γης, του ύδατος, πρώτων υλών ή της αλιείας, αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία. Εντούτοις, η πρόοδος σχετικά με αυτά τα ζητήματα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποφασιστικότητα των χωρών εταίρων.
- Καινοτομία: Η συνεργασία και η ενίσχυση των ικανοτήτων σε επιστημονικό και τεχνολογικό επίπεδο, καθώς και οι επενδύσεις στη γνώση, την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο προκειμένου να υπάρξει ταχεία χωρίς κοινωνικούς περιορισμούς ανάπτυξη και έξοδος από τη φτώχεια. Για τις αναπτυσσόμενες χώρες, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις συνίσταται στον προσδιορισμό και στην εκμετάλλευση τομέων στους οποίους διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα, κυρίως προκειμένου να μπορέσουν να ανταγωνιστούν μεγαλύτερες χώρες αναδυόμενης οικονομίας. Είναι ως εκ τούτου ζωτικής σημασίας να προβλεφθούν ειδικά για κάθε χώρα μέτρα με στόχο να ευνοήσουν την ανάπτυξη και τη μεταφορά τεχνολογιών, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα δημιουργίας βιώσιμων επιχειρήσεων και να πολλαπλασιαστούν οι επενδυτικές ευκαιρίες. Ενδείκνυται επίσης να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον ενδεχόμενο αναπτυξιακό αντίκτυπο πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών στην τοπική οικονομία πολλών αναπτυσσόμενων χωρών. Η προστασία και η εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις και λαμβάνοντας υπόψη τα επίπεδα και τις ανάγκες ανάπτυξης, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της καινοτομίας. Οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) μπορούν να έχουν ικανότητα βαθιάς και ταχείας μετατροπής σε όλους τους κοινωνικοοικονομικούς τομείς και είναι εξαιρετικά οικονομικά αποδοτικές όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η διαχείριση της ενέργειας και το περιβάλλον, τα συστήματα μεταφοράς, η δημόσια διοίκηση ή ακόμα οι εμπορικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες¹⁹.
- Αξιοπρεπής εργασία και κοινωνική προστασία: Η υψηλή ανισότητα επιβραδύνει σημαντικά το ρυθμό μείωσης της φτώχειας και καταλήγει σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα

¹⁹ Χάρη σε σημαντικά τεχνολογικά επιτεύγματα και εξελίξεις της αγοράς χρησιμοποιούνται πάνω από 3 δισεκατομμύρια κινητά τηλέφωνα τις αναπτυσσόμενες χώρες σήμερα και υπάρχουν δέκα φορές περισσότεροι χρήστες Διαδικτύου από ό,τι το 2000.

όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη. Μειώνοντας τις ανισότητες και υποστηρίζοντας τους πλέον μειονεκτούντες πληθυσμούς, η κοινωνική προστασία ενθαρρύνει τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, αυξάνει την παραγωγικότητα, βελτιώνει την κοινωνικοπολιτική σταθερότητα και συμβάλλει στη δημιουργία υγιών θεσμών. Είναι απαραίτητο να προβλεφθεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα υπέρ της απασχόλησης και της ανάπτυξης χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς, το οποίο θα βασίζεται στις ικανότητες, την παραγωγικότητα και την εφαρμογή ενός φιλικού για τις επιχειρήσεις κανονιστικού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της ΕΕ με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, για παράδειγμα, η κοινωνική συνοχή αποτελεί κεντρικό στόχο και θεωρείται ως βασικό στοιχείο της χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

Σε όλους αυτούς τους τομείς, πρέπει να κατοχυρωθεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρότυπα κοινωνικής και περιβαλλοντικής αειφορίας, σύμφωνα με το διεθνές σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών (Global Compact) και με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, είτε με συμφωνίες και ρυθμίσεις σε τομεακό επίπεδο, όπως οι συμφωνίες που αφορούν την **επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT)**²⁰, οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης στον τομέα της αλιείας, η πρωτοβουλία για τη διαφάνεια των εξορυκτικών βιομηχανιών²¹ ή η διαδικασία του Kimberley²², είτε υπό τη μορφή κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων²³ και λογοδοσίας. Αυτές οι πρωτοβουλίες πρέπει να συμπληρώνουν και να μην υποκαθιστούν τις προσπάθειες που αναλαμβάνονται για την τόνωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο και να βοηθούν στην κάλυψη κενών όσον αφορά τη νομοθεσία και την εφαρμογή διατάξεων.

14. *Πώς και σε ποιο βαθμό η βοήθεια που παρέχεται από την ΕΕ θα πρέπει να στηρίζει βιομηχανικά επενδυτικά σχέδια στις αναπτυσσόμενες χώρες και πώς μπορεί να εξευρεθεί η ορθή ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης εξορυκτικών/ενεργειακών συμφερόντων και της προώθησης βιομηχανικών τομέων και επόμενων της εξόρυξης σταδίων παραγωγής;*
15. *Με ποιο τρόπο η ΕΕ μπορεί να εξασφαλίσει ότι η υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης κατοχυρώνει δίκαιη κοινωνική συμμετοχή στα οφέλη και καταλήγει σε καλύτερη προστασία κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων, βασισμένη κυρίως στην εφαρμογή θεμελιωδών κανόνων εργασίας, καθώς και σε αυξημένη ευθύνη των επιχειρήσεων;*
16. *Ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν, και πώς μπορούν να διαφοροποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, προκειμένου να υποστηριχθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες για να δημιουργηθεί ένα οικονομικό περιβάλλον ικανό να προωθήσει τη δημιουργία επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα μικρομεσαίων επιχειρήσεων;*
17. *Ποια μέτρα ή διαρθρώσεις θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή με τις χώρες εταίρους και τα ευρωπαϊκά και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να χορηγηθεί οικονομική στήριξη και, ενδεχομένως, χρηματοδότηση χαμηλού κόστους σε συνδυασμό με χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, προκειμένου να υποστηριχθεί μία τέτοια ανάπτυξη;*

²⁰ <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

²¹ <http://eiti.org/>

²² <http://www.kimberleyprocess.com/>

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

18.	<i>Ποια μέσα θα μπορούσε η ΕΕ να χρησιμοποιήσει για να προωθήσει τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογιών και να εξασφαλίσει τη συγκεκριμενοποίησή τους υπό τη μορφή βιώσιμων εφαρμογών στις αναπτυσσόμενες χώρες</i>

3.2. Προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης· συνέχεια της προσπάθειας να τεθεί το εμπόριο στην υπηρεσία της ανάπτυξης

Προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης

Αν η Ευρωπαϊκή Ένωση κατόρθωσε να οικοδομήσει μια ειρηνική και ευημερούσα κοινωνία και να επεκτείνει τη γεωγραφική της έκταση, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μπόρεσε να ενσωματώσει σταδιακά τις αγορές της, στο νομικό, οικονομικό, χρηματοπιστωτικό, πολιτικό και φορολογικό επίπεδο. Δίνοντας βάρος στις υποδομές, από την άποψη των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας, επέτρεψε την εμπορική και οικονομική ανάπτυξη. Αντιλήφθηκε ότι μία ολοκληρωμένη και δυναμική περιφερειακή αγορά είναι η πρώτη κινητήρια δύναμη ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης.

Σε έναν αναπτυσσόμενο κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Αφρικής, της Νοτιοανατολικής και Ανατολικής Ασίας καθώς και της Λατινικής Αμερικής, αναδύεται μία παρόμοια διαδικασία, παρά το γεγονός ότι αυτή βρίσκεται σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Η τεράστια πλειοψηφία των αφρικανικών εμπορικών συναλλαγών γίνονται με μη αφρικανικές χώρες και σημειώνεται κατακερματισμός και αλληλοεπικάλυψη των περιφερειακών ομάδων, καθώς και ανεπάρκεια διαρθρωτικών συνδέσεων μεταξύ των μελών των περιφερειακών ομάδων.

Εντούτοις, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, η πρόοδος προς την κατεύθυνση μιας πραγματικής περιφερειακής ολοκλήρωσης επιταχύνθηκε σε πολλές περιοχές. Αυτή η πρόοδος σημειώθηκε προπάντων σε οικονομικά ζητήματα (παρόμοια με τη ΕΕ η οποία, στις αρχές της, έδωσε προτεραιότητα στην οικονομική ολοκλήρωση). Εντούτοις, εξίσου στο πολιτικό επίπεδο, η Αφρικανική Ένωση, για παράδειγμα, έκανε πρόσφατα σημαντικά βήματα, όσον αφορά την οικοδόμηση ειρήνης και ασφάλειας και την περιφερειακή διαμεσολάβηση.

19.	<i>Πώς μπορεί η εμπειρία της ΕΕ να χρησιμεύσει καλύτερα ως βάση για τις περιφέρειες που επιδιώκουν να ενισχύσουν την ολοκλήρωσή τους;</i>

Συνέχεια της προσπάθειας να τεθεί το εμπόριο στην υπηρεσία της ανάπτυξης

Η εμπειρία δείχνει ότι για να μπορέσουν πλήρως να ελευθερώσουν το οικονομικό δυναμικό τους, οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή σειρά μέτρων που να αφορούν τόσο τις εθνικές μεταρρυθμίσεις όσο και τις διεθνείς πολιτικές, προσαρμοσμένων στις δικές τους ανάγκες. Η ανάπτυξη προϋποθέτει γενικά τη σταδιακή ελευθέρωση των συναλλαγών αγαθών και υπηρεσιών σε ένα ευνοϊκό για τις επιχειρήσεις περιβάλλον, κατά τρόπο που να διευκολύνεται η ένταξη στη διεθνή οικονομία και η περιφερειακή ολοκλήρωση.

Η αγορά της ΕΕ συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των πλέον ανοικτών αγορών παγκοσμίως απέναντι στις αναπτυσσόμενες χώρες. Με τα κράτη μέλη της, η ΕΕ αποτελεί σημαντικό χορηγό βοήθειας για το εμπόριο. Το ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν από την Ένωση έφθασε τοιούτοτρόπως το 2008 ένα επίπεδο ρεκόρ ανερχόμενο σε 10,4 δισεκατ. ευρώ, που αντιπροσωπεύουν αύξηση 3,4 δισεκατ. ευρώ (48%) σε σχέση με το 2007. Κατά τη διάρκεια

των προηγούμενων ετών, η ΕΕ έθεσε σε εφαρμογή εμπορικά μέσα που προορίζονται να προωθήσουν την κοινωνική και οικονομική ευημερία στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Για τα επόμενα έτη οι κύριοι στόχοι είναι οι ακόλουθοι: συνέχεια της προσπάθειας εξασφάλισης της συνοχής μεταξύ της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ και των στόχων της συνεργασίας για την ανάπτυξη, σύναψη εκτεταμένων συμφωνιών συνεργασίας και εμπορίου που να προωθούν την ανάπτυξη με διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες, συνέχιση της ενίσχυσης των προσπαθειών βοήθειας για το εμπόριο και παραγωγής πραγματικών αποτελεσμάτων καθώς και διερεύνησης των συνεργειών μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών για την προώθηση του εμπορίου.

20.	<i>Τι πρέπει να γίνει για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των εμπορικών και αναπτυξιακών πολιτικών της ΕΕ;</i>
21.	<i>Πώς μπορεί να βελτιωθεί η χορήγηση της βοήθειας για το εμπόριο προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το δυνάμει μοχλευτικό της αποτέλεσμα για την αύξηση βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, οδηγώντας κατ'αυτό τον τρόπο σε περαιτέρω ανάπτυξη;</i>

4. Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΔΥΝΑΜΗ

Οι αναπτυσσόμενες χώρες αναμένεται να καταστούν μία από τις κινητήριες δυνάμεις της παγκόσμιας ανάπτυξης κατά τις επόμενες δεκαετίες, τόσο στο οικονομικό επίπεδο όσο και στο δημογραφικό. Για να εξασφαλιστεί η ταχεία και γενικευμένη ανάπτυξη, πρέπει να αντιμετωπιστούν τεράστιες προκλήσεις όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να προβλεφθούν στον τομέα της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές και του μετριασμού των αποτελεσμάτων τους, θεωρώντας όμως σαφές ότι ο απαραίτητος συνυπολογισμός της κλιματικής αλλαγής δεν θα πρέπει να περιορίσει τις προσπάθειες που στοχεύουν να βοηθήσουν τους φτωχότερους πληθυσμούς του κόσμου να εξέλθουν από τη φτώχεια.

4.1. Κλιματική αλλαγή, βιολογική ποικιλότητα και ανάπτυξη

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί για τις αναπτυσσόμενες χώρες μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του αιώνα μας και την πλέον σοβαρή απειλή για την υλοποίηση των ΑΣΧ. Η έξοδος από τη φτώχεια θα καταστήσει αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι περισσότεροι άνθρωποι θα έχουν πρόσβαση στην ενέργεια· αυτό θα οδηγήσει σε τεράστια αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας με τις σχετικές επιπτώσεις όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και το συνολικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να αποτελεί το κέντρο της πολιτικής μας στον τομέα της ανάπτυξης και της κλιματικής αλλαγής προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής αντιπροσωπεύουν κίνητρο και όχι φρένο για το αναπτυξιακό δυναμικό των πλέον φτωχών πολιτών του κόσμου.

Η ανάπτυξη που βασίζεται στην αειφόρο οικονομία θα μπορούσε να προσφέρει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το πλέον αποτελεσματικό μέσο είναι να ενσωματωθεί το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής στην ανάπτυξη. Μία στρατηγική προσέγγιση για την προστασία της ανάπτυξης από τις αρνητικές συνέπειες των κλιματικών αλλαγών, που θα αποτελεί ένα συνδυασμό μέτρων μετριασμού, προσαρμογής καθώς και μείωσης και πρόληψης των κινδύνων καταστροφών, είναι ζωτικής σημασίας και πρωτοβουλίες στηριζόμενες ταυτόχρονα σε ανάπτυξη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του

άνθρακα και σε στρατηγικό σχεδιασμό της αντοχής στις αλλαγές του κλίματος θα είχαν πολλαπλές θετικές επιπτώσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες²⁴.

Η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να στηρίζεται σε στρατηγικές που λαμβάνουν υπόψη τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Από την περιβαλλοντική άποψη, η αειφορία ισχύει εξίσου τόσο για τη χρήση όσο και για τη διαχείριση των φυσικών πόρων, ιδιαίτερα των γαιών, του ύδατος, των δασών και της βιολογικής ποικιλότητας. Ενσωματώνοντας προτεραιότητες σχετικές με την προσαρμογή και προωθώντας ανάπτυξη χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα θα μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε αειφόρο ανάπτυξη.

Οι οικονομίες των αναπτυσσόμενων χωρών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εκμετάλλευση φυσικών πόρων, όπως η γεωργία και οι πρώτες ύλες. Ταυτόχρονα, γίνεται ολοένα και περισσότερο δεκτό ότι τα οικοσυστήματα, όπως τα δάση και οι υδροβιότοποι, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως οικονομικοί παραγωγικοί πόροι, ικανοί να δημιουργήσουν ροές επωφελών αγαθών και υπηρεσιών. Είναι κατά συνέπεια άκρως σημαντικό να γίνει κατανοητό το πόσο οι επιχειρήσεις μπορούν να είναι εξαρτημένες από υπηρεσίες που έχουν σχέση με τη βιολογική ποικιλότητα και τα οικοσυστήματα και να εξεταστεί ο πλήρης αντίκτυπος που μπορεί να έχει η απώλεια βιολογικής ποικιλότητας στο δυναμικό ανάπτυξης νέων προϊόντων, νέων θέσεων απασχόλησης και νέων τεχνολογιών. Η μελέτη για την οικονομική διάσταση των οικοσυστημάτων και της βιολογικής ποικιλότητας (TEEB - The Economics of Ecosystems and Biodiversity) συνετέλεσε στο να γίνει συνειδητή αυτή η πρόκληση προσδίδοντας οικονομική αξία σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών που παρέχονται από τη φύση, αξία την οποία δεν διέθεταν προηγουμένως σύμφωνα με τα κλασικά οικονομικά μοντέλα.

Η διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων όπως οι δεξαμενές άνθρακα και οι πόροι προσαρμογής θεωρούνται ολοένα και περισσότερο ως απαραίτητη, αποτελεσματική και σχετικά οικονομική λύση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Διάφορες στρατηγικές διαχείρισης των εδαφών αποδεικνύονται απαραίτητες για να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από αλλαγές της χρήσης των εδαφών και για να διατηρηθούν υπηρεσίες οικοσυστημάτων που είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Οι προστατευόμενες ζώνες διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο κατά την επεξεργασία εθνικών μέτρων μετριασμού και προσαρμογής σε σχέση με την κλιματική αλλαγή· είναι ως εκ τούτου ουσιαστικό να ενισχυθεί η προστασία που χορηγείται σε αυτές τις ζώνες καθώς και η συνολική κάλυψη και διαχείριση αυτών των εγκαταστάσεων.

Ο συνυπολογισμός και η ενσωμάτωση προβληματισμών που συνδέονται με το κλίμα στην πολιτική ανάπτυξης θα έχει χρηματοπιστωτικές πτυχές. Κατά τη διάσκεψη της Κοπεγχάγης, η ΕΕ ανέλαβε τη δέσμευση να χορηγήσει για την περίοδο 2010-2012 χρηματοδότηση ταχείας εκκίνησης ύψους 7,2 δισεκατ. ευρώ που προορίζεται για μέτρα μετριασμού και προσαρμογής, και κυρίως για δραστηριότητες μείωσης και πρόληψης των κινδύνων καταστροφών. Οι ανεπτυγμένες χώρες ανέλαβαν επίσης τη δέσμευση να διαθέσουν από κοινού 100 δισεκατ δολάρια ετησίως μέχρι το 2020, τα οποία προέρχονται από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένων εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης, υπό τον όρο ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες θα θέσουν σε εφαρμογή κατάλληλα μέτρα μετριασμού και θα επιδείξουν διαφάνεια σε σχέση με τις δικές τους εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Η ισορροπημένη κατανομή των διατιθέμενων κονδυλίων αντίστοιχα για πρωτοβουλίες

²⁴ Όπως το τονίζει η έκθεση 2010 για την πρόοδο της Αφρικής, είναι επιτακτικής σημασίας για «τις αφρικανικές χώρες να διαμορφώσουν τις αναπτυξιακές στρατηγικές τους κατά τρόπον ώστε να προστατευθούν από τις κλιματικές αλλαγές».

προσαρμογής και μετριασμού θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση της αντοχής των αναπτυσσόμενων οικονομιών απέναντι στην κλιματική αλλαγή και να διευκολύνει τη μετάβαση σε ανάπτυξη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα²⁵. Ενώ η προσαρμογή θα συνεχίσει να χρηματοδοτείται ουσιαστικά με επιδοτήσεις και να στοχεύει σε πρώτη φάση στο να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να αναπτύξουν τεχνικά σχέδια δράσης για την προσαρμογή, τα μέτρα μετριασμού θα χρειαστεί να προσφύγουν σε παραδοσιακό δανεισμό και στη συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Η χρηματοδότηση στον τομέα της ανάπτυξης και στον τομέα του κλίματος πρέπει κατά συνέπεια εξίσου να επικεντρωθεί στο να ενισχυθεί, σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, η ικανότητα προσέλκυσης επενδύσεων στις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα και σε βιώσιμες πρακτικές χρήσεις των εδαφών.

22. *Λαμβάνοντας υπόψη τους στενούς δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ κλιματικής αλλαγής, βιοποικιλότητας και ανάπτυξης, και λαμβάνοντας υπόψη τις νέες δυνατότητες που προσφέρονται από τη χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και από τις αγορές, πώς μπορεί να ενισχυθεί η συνεκτίμηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και ο περιορισμός των κινδύνων καταστροφών στην αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ, με σκοπό να δημιουργηθούν πιο ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή και πιο βιώσιμες οικονομίες, καθώς και να προστατευθούν τα δάση και η βιοποικιλότητα;*

4.2. Ενέργεια και ανάπτυξη

Μεταξύ των πολυάριθμων προκλήσεων της αειφόρου ανάπτυξης, σημαντικό ζήτημα αποτελεί η πρόσβαση όλων των πολιτών σε αειφόρο ενέργεια. Πράγματι, η γενίκευση της πρόσβασης στην ενέργεια αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίηση του μεγαλύτερου μέρους των ΑΣΧ: η πρόσβαση σε αξιόπιστη και σταθερή από άποψη τιμών παροχή ενέργειας, και ιδιαίτερα ηλεκτρικής ενέργειας, διαδραματίζει κινητήριο ρόλο στην εξάλειψη της φτώχειας και αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την υγεία, την εκπαίδευση, τη γεωργία και την οικονομική ανάπτυξη. Αυτές οι προκλήσεις επιβάλλουν καινοτόμες λύσεις και είναι πολυάριθμες οι θετικές συνέπειες που πρέπει να αναμένονται από στρατηγικές ανάπτυξης και συνεργασίας που λαμβάνουν υπόψη την κλιματική αλλαγή («climate-proofing») και από επενδύσεις που πραγματοποιούνται στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης.

Στην νοτίως της Σαχάρας Αφρική, για παράδειγμα, ποσοστό μικρότερο του 30% των κατοίκων έχει πρόσβαση σε δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, και όσον αφορά το ποσοστό αυτό που έχει πρόσβαση, αυτή η πηγή ενέργειας είναι συχνά ελάχιστα αξιόπιστη, δεδομένου ότι οι βλάβες και οι διακοπές είναι πολύ συχνές και παρατεταμένες. Αυτή η κατάσταση είναι κοινή σε πολλές άλλες αναπτυσσόμενες χώρες και έχει τεράστιες επιπτώσεις στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και κυρίως στη δυνατότητα υλοποίησης των ΑΣΧ.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, οι τιμές του πετρελαίου γνώρισαν τεράστιες διακυμάνσεις. Αυτό είχε σοβαρά αποτελέσματα όσον αφορά τις ευάλωτες αναπτυσσόμενες οικονομίες, ιδιαίτερα εκείνες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο και, ακόμα χειρότερα, στις περιπτώσεις εκείνες που εξαρτώνται από γεννήτριες τροφοδοτούμενες με καύσιμα λόγω της απουσίας αξιόπιστης προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, λόγω της

²⁵ Οι τρέχουσες εργασίες που διεξάγονται στο πλαίσιο της σύμβασης-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος (UNFCCC) για τη μείωση των εκπομπών που προέρχονται από δασώδεις περιοχές είναι άκρως σημαντικές, ιδιαίτερα αν συνδυαστούν με πρωτοβουλίες όπως εκείνες που αφορούν την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT) και οι οποίες στοχεύουν να βελτιώσουν τη διαχείριση των δασών στις χώρες εταίρους.

απουσίας αξιόπιστης ηλεκτρικής ενέργειας, ο ξυλάνθρακας καθίσταται το κατ'εξοχήν καύσιμο για το μαγείρεμα, γεγονός που συνεπάγεται πολυάριθμα προβλήματα υγείας και αποψίλωσης των δασών.

Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές περιοχές στον αναπτυσσόμενο κόσμο αποτελούν ιδανικά μέρη για την ανάπτυξη ανανεώσιμης ενέργειας, κυρίως υδραυλικής, αιολικής και φωτοβολταϊκής και ηλεκτρικής ενέργειας με συγκεντρωτικά κάτοπτρα, ιδιαίτερα λόγω της ύπαρξης ιδιαίτερα πλεονεκτικών φυσικών πόρων (ύδωρ, ηλιακή ακτινοβολία). Επιπλέον, όταν δεν υπάρχουν οι ενεργειακές υποδομές, η δυνατότητα να μπορεί να χορηγηθεί ανανεώσιμη ενέργεια χωρίς να χρησιμοποιηθεί το δίκτυο εφοδιασμού επιτρέπει τη μείωση των συνολικών δαπανών. Από πολλές απόψεις, επενδύοντας σε τοπική και ανταγωνιστική ανανεώσιμη ενέργεια σε πολλές περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου, είναι δυνατόν να προχωρήσουμε κατά μια γενιά από την άποψη της τεχνολογίας. Εξάλλου, η προσφυγή σε σύγχρονες λύσεις για την παραγωγή και τη διανομή ενέργειας θα εξασφάλιζε σημαντικά οφέλη από την άποψη της ενεργειακής αποτελεσματικότητας. Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να καταλήξουν σε σημαντικές μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και σε ουσιαστική βελτίωση των τοπικών περιβαλλοντικών συνθηκών. Σε αυτό το τελευταίο ζήτημα, η Ευρώπη μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο παρέχοντας την τεχνογνωσία της. Όταν υπάρχουν ήδη οι υποδομές, ο εκσυγχρονισμός και η διασύνδεση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων μπορεί να διευρύνει την πρόσβαση στην ενέργεια.

Συνδυάζοντας τα αναπτυξιακά ταμεία υψηλής μόχλευσης της ΕΕ και τα προαναφερόμενα ταμεία ταχείας εκκίνησης της Κοπεγχάγης για την προώθηση των επενδύσεων στην παραγωγή ανανεώσιμης ηλεκτρικής ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες, θα ήταν δυνατό να σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την παροχή αειφόρου ενέργειας στις πιο φτωχές χώρες του κόσμου. Η ανάπτυξη ανανεώσιμης ενέργειας σε αυτές τις χώρες, ιδιαίτερα στις ΛΑΧ (λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες), τους παρέχει ένα συμπληρωματικό, άκρως σημαντικό από την άποψη της ανάπτυξης, προτέρημα, μειώνοντας την εξάρτησή τους και τον ευάλωτο χαρακτήρα τους απέναντι στις εξαιρετικά ευμετάβλητες τιμές του πετρελαίου.

Η ΕΕ είναι καλά εξοπλισμένη για να χορηγήσει αυτή τη βοήθεια. Αποτελεί τον πρώτο παραγωγό τεχνολογιών ανανεώσιμης ενέργειας. Η Ευρώπη διαθέτει την πιο σημαντική εμπειρία όσον αφορά τα νομικά και διοικητικά μέτρα που είναι απαραίτητα για να υπάρξουν επενδύσεις σε ανανεώσιμη ενέργεια, γεγονός που οφείλεται επίσης στο ότι είναι η μόνη περιοχή του κόσμου με νομικά δεσμευτικούς στόχους για όλα τα κράτη μέλη της. Η ΕΕ έχει αναλάβει τη δέσμευση να καλύψει το 20% των ενεργειακών αναγκών της με βάση ανανεώσιμες πηγές μέχρι το 2020.

Τέλος οι επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας δεν απαιτούν, από μόνες τους, σημαντική βοήθεια υπό τη μορφή επιδοτήσεων. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η χρηματοδότηση που χορηγείται για την ανάπτυξη δεν θα επαρκέσει από μόνη της για να χρηματοδοτήσει τις εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ επενδύσεων που απαιτούνται για να χορηγηθεί σε κάθε πολίτη αειφόρο ηλεκτρική ενέργεια. Πράγματι, αυτές οι επενδύσεις μπορούν καταρχήν να είναι αποδοτικές. Θα πρέπει κατά συνέπεια να είναι ευκολότερο στο συγκεκριμένο τομέα από ό,τι σε άλλο να συμπληρωθεί ο προϋπολογισμός της ΕΕ με κεφάλαια προερχόμενα από χορηγούς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα.

Πρέπει κατά συνέπεια να εξεταστεί το κατά πόσον η ΕΕ και οι αναπτυσσόμενες χώρες και/ή οι περιφερειακές ομάδες πρέπει να δράσουν από κοινού, στο πλαίσιο των υφιστάμενων εταιρικών σχέσεων, προκειμένου να θέσουν σε εφαρμογή **κοινά προγράμματα με στόχο τη σταδιακή παροχή αειφόρου ενέργειας σε όλους τους πολίτες.**

Αυτά τα προγράμματα, που θα στηρίζονται σε χρηματοδότηση της ΕΕ με ισχυρό μοχλευτικό αποτέλεσμα στον τομέα της κλιματικής αλλαγής και της ανάπτυξης, και στα οποία θα συμμετέχουν η ΕΕ, οι αναπτυσσόμενες χώρες, η βιομηχανία παραγωγής ενέργειας και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ΕΕ, θα μπορούσαν να έχουν ως στόχο τον καθορισμό ενός χρονοδιαγράμματος κοινών μέτρων και την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, τόσο από την άποψη της προστασίας των επενδύσεων, της φορολογίας και της περιφερειακής συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Θα πρέπει να στηριχθούν σε υπάρχουσες δραστηριότητες στο πλαίσιο των ενεργειακών εταιρικών σχέσεων, όπως η εταιρική σχέση ΕΕ-Αφρικής για την ενέργεια. Μία δράση στον τομέα των ανανεώσιμων ενεργειών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό συστατικό της επίλυσης των ενεργειακών αναγκών του αναπτυσσόμενου κόσμου, αλλά θα πρέπει να ενσωματωθεί με αρμονικό τρόπο σε μία ευρύτερη πολιτική ενέργειας, καλύπτοντας για παράδειγμα την ενεργειακή αποτελεσματικότητα, τα ενεργειακά δίκτυα και τις υποδομές και εξασφαλίζοντας την παροχή και την ανάπτυξη άλλων, πιο «παραδοσιακών», πηγών ενέργειας. Η συνεργασία θα πρέπει να είναι ανοικτή στους εξωτερικούς χορηγούς της ΕΕ και στους διεθνείς οργανισμούς και θα μπορούσε, μεταξύ άλλων, να επικεντρωθεί στα ακόλουθα ζητήματα:

- Χρηματοδότηση. Κατά την τελευταία χρηματοπιστωτική κρίση, οι κατασκευαστές έργων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας αντιμετώπισαν δυσκολίες όσον αφορά την εξασφάλιση εμπορικής χρηματοδότησης στο εσωτερικό της ΕΕ, όπου υπάρχει σταθερό και ευνοϊκό για τις ανανεώσιμες ενέργειες διοικητικό και νομικό πλαίσιο. Η εξασφάλιση χρηματοδότησης για πιο ριψοκίνδυνα σχέδια στις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες δεν υπάρχει ένα τέτοιο διοικητικό και νομικό περιβάλλον, είναι σχεδόν αδύνατη.
- Ένα σταθερό διοικητικό και κανονιστικό περιβάλλον. Χωρίς ένα σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον το οποίο να επιτρέπει και να ενθαρρύνει τις επενδύσεις των ιδιωτικών εταιρειών, δεν θα καταστεί δυνατόν να υπάρξουν επενδύσεις, ακόμα και αν δημιουργηθούν τα κατάλληλα χρηματοπιστωτικά μέσα. Τα σχετικά ζητήματα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα που ξεκινάει από την προβληματική των δικτύων και τους κανόνες σχεδιασμού και φτάνει μέχρι τη φορολογία και το εταιρικό δίκαιο. Χρειάζεται επίσης να υπάρχουν νομικές διατάξεις που να επιτρέπουν τον ανοικτό ανταγωνισμό στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας με στόχο την προμήθεια των καταναλωτών. Θα πρέπει επίσης να τεθούν σε εφαρμογή σαφείς, δίκαιες και αποτελεσματικές ρυθμίσεις για να εξασφαλιστεί η κάλυψη του κόστους και η προστασία των καταναλωτών.
- Τεχνικές γνώσεις, εκπαίδευση και κατάρτιση. Σε πολλές περιοχές του αναπτυσσόμενου κόσμου, οι δυνατότητες τεχνικής εκπαίδευσης είναι ακατάλληλες αν όχι ανύπαρκτες. Χωρίς ένα καλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, είτε πρόκειται για ηλεκτρολόγους μηχανικούς είτε για τεχνίτες, δεν θα καταστεί δυνατό να αντληθεί το πλήρες όφελος από τη δυναμική των ανανεώσιμων ενεργειών. Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης αποτελεί μία από τις βασικές συνέπειες μιας τέτοιας ανάπτυξης, αλλά θα χρειασθεί να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για να εξασφαλισθεί η κατάρτιση και η απόκτηση γνώσεων.
- Περιφερειακές αγορές. Σε πολλές περιπτώσεις, η δυνατότητα πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας πέραν των συνόρων θα είναι ιδιαίτερα σημαντική, ιδιαίτερα για τα υδροηλεκτρικά έργα μεγαλύτερης κλίμακας. Αυτό θα απαιτήσει την ύπαρξη σαφών περιφερειακών συμφωνιών και σταθερών και αμετάβλητων ρυθμίσεων.

23. <i>Πώς μπορεί να δράσει η ΕΕ για να υποστηρίξει καλύτερα τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να εξασφαλίσουν αειφόρο ενέργεια για όλους τους πολίτες τους; Ποιο ρόλο θα μπορούσε για παράδειγμα να</i>

διαδραματίσει ένα κοινό πρόγραμμα ΕΕ-Αφρικής για τη σταδιακή παροχή αειφόρου ενέργειας σε κάθε πολίτη, συνδυάζοντας τη χρηματοδότηση στους τομείς της ανάπτυξης και της κλιματικής αλλαγής και δάνεια χορηγούμενα από αναπτυξιακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα;

5. ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η επισιτιστική ασφάλεια παραμένει βασική πρόκληση για τους αγροτικούς και αστικούς πληθυσμούς σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, όπου το 75% των κατοίκων εξαρτάται ακόμα από τη γεωργία. Εκτιμάται ότι η παγκόσμια γεωργική παραγωγή πρέπει να αυξηθεί κατά 70% για να μπορέσει να θρέψει ένα παγκόσμιο πληθυσμό ο οποίος θα πρέπει να ανέλθει, σύμφωνα με τις προβλέψεις των Ηνωμένων Εθνών, σε 9 δισεκατομμύρια άτομα μέχρι το 2050. Η πείνα επηρεάζει την ανθρώπινη ανάπτυξη, την κοινωνική και πολιτική σταθερότητα και κάθε προοπτική υλοποίησης των ΑΣΧ. Η πρόσφατη εξέλιξη των τιμών στις παγκόσμιες αγορές τροφίμων έφερε στο φως τη μόνιμη πρόκληση την οποία αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα οι αναπτυσσόμενες χώρες ως εισαγωγείς ειδών διατροφής.

Ανάπτυξη και επισιτιστική ασφάλεια συμβαδίζουν· η πείρα δείχνει ότι η γεωργική μεταρρύθμιση, σε συνδυασμό με την ικανότητα μιας χώρας να θρέψει τους κατοίκους της, αποτελεί προϋπόθεση για ευρύτερη ανάπτυξη και μείωση της φτώχειας. Τα περισσότερα άτομα που υποφέρουν από φτώχεια και ασιτία στον κόσμο ζουν σε αγροτικές περιοχές στις οποίες η γεωργία αποτελεί την κύρια οικονομική δραστηριότητα. Σε αυτές τις ζώνες, κυριαρχούν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις μικρής κλίμακας.

Στην Αφρική για παράδειγμα, οι μικρές αγροτικές εκμεταλλεύσεις παράγουν περίπου το 80% των τροφίμων που καταναλώνονται στην αφρικανική ήπειρο. Εντούτοις, η γεωργία μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο λόγω της ικανότητάς της να συντελέσει στην αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος: στις αναπτυσσόμενες χώρες, η αύξηση του ΑΕΠ που προέρχεται από τη γεωργία είναι μέχρι και τέσσερις φορές πιο αποτελεσματική για τη μείωση της φτώχειας από την αύξηση που προέρχεται από άλλους τομείς²⁶. Οι επενδύσεις στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων με την εφαρμογή υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών κανόνων συμβάλλει στην ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας και στη διαφύλαξη της ανθρώπινης υγείας. Η προστασία της βιοποικιλότητας και των σχετικών υπηρεσιών οικοσυστήματος είναι επίσης ιδιαίτερης σημασίας για να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη αειφόρου γεωργίας και η θρεπτική καταλληλότητα της διατροφής. Οι σχέσεις μεταξύ της γεωργίας και άλλων τομέων είναι πολυάριθμες και η ανάπτυξή της έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για το σύνολο της οικονομίας. Εξάλλου, μια καλά διαχειριζόμενη γεωργία μπορεί να συμβάλει με σημαντικό τρόπο στη μείωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων όπως η αποψίλωση των δασών, η υποβάθμιση του εδάφους, η λειψυδρία και η κλιματική αλλαγή. Η επιτάχυνση της γεωργικής παραγωγής με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα θα βελτιώσει επίσης τη σταθερότητα των τιμών σε παγκόσμιο επίπεδο, χάρη στην ύπαρξη διαφόρων και αξιόπιστων ζωνών προστασίας.

Η συντονισμένη πρωτοβουλία της ΕΕ με στόχο να αντληθεί όφελος από τις επενδύσεις σε μία χωρίς αποκλεισμούς, εντατική, αειφόρο και οικολογικά αποτελεσματική γεωργία μπορεί ως εκ τούτου να αποβεί επωφελής σε όλα τα επίπεδα: ενισχυμένη πράσινη ανάπτυξη με

²⁶ <http://www.ifad.org/hfs/>

χαμηλότερες εκπομπές και αυξημένη κοινωνική σταθερότητα²⁷. Για να έχει επιτυχία η προσέγγιση αυτή, η παραγωγή θα πρέπει να εξετασθεί στο πλαίσιο αλυσίδας αξιών, με κατάλληλη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, στην επεξεργασία και στις αγορές. Σχετικά με το ζήτημα οι εταιρικές σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θα μπορούσαν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο.

Είναι ως εκ τούτου ιδιαίτερα σημαντικό για τη γεωργία και την επισιτιστική ασφάλεια να εξασφαλιστεί ότι η συνεργασία της ΕΕ θα είναι από τη φύση της «ισχυρού αντικτύπου». Η πείρα έχει κυρίως αποδείξει την ανάγκη να αντιμετωπιστεί συνολικά η συγκεκριμένη πρόκληση, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο της αλυσίδας αξιών: έρευνα και επέκταση της κατάρτισης των γεωργών, πρόσβαση σε εκτάσεις γης, κατάλληλα λιπάσματα, αρδευτικές μέθοδοι, μεταφορά προς τις αγορές, αποθήκευση, χρηματοδότηση, τράπεζα και ασφαλίσεις και ικανότητα επεξεργασίας. Η έρευνα και η καινοτομία μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο επιτρέποντας την αποτελεσματική βελτίωση της παραγωγής τροφίμων, στο βαθμό που αυτές βασίζονται στη ζήτηση, εξασφαλίζουν τη συμμετοχή και προσαρμόζονται στις ανάγκες και προτεραιότητες των δικαιούχων. Η ΕΕ διαθέτει ευρεία εμπειρογνομosύνη όσον αφορά την αειφόρο γεωργία υπό ποικίλες συνθήκες καθώς και τα εκτεταμένα δίκτυα που έχουν αναπτυχθεί με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ΕΕ πρέπει κατά συνέπεια να χρησιμοποιήσει τη γεωργία και την επισιτιστική ασφάλεια για να καταδείξει την ικανότητά της να αναπτύξει συνεργασία ισχυρού αντικτύπου και να προωθήσει τη χωρίς αποκλεισμούς και πράσινη ανάπτυξη, καταβάλλοντας ιδιαίτερη προσπάθεια ώστε να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της αλυσίδας παραγωγής όταν χορηγείται βοήθεια. Αυτός ο στόχος μπορεί να επιτευχθεί με τη μεσολάβηση προγραμμάτων της ΕΕ βασισμένων στην αλυσίδα, ή χάρη στη βελτίωση και ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες εταίρους και με τους άλλους χορηγούς προκειμένου να συνδυαστούν οι προσπάθειες. Η συνεργασία, σε εταιρική σχέση με τους εκτός ΕΕ χορηγούς και τους διεθνείς οργανισμούς, θα μπορούσε κυρίως να αφορά τις δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας που αναφέρονται στη ζήτηση, τη διαχείριση τομέων και τις αλυσίδες αξιών καθώς και τις περιφερειακές γεωργικές αγορές και αγορές τροφίμων.

Αυτή η συνολική προσέγγιση της γεωργίας και της επισιτιστικής ασφάλειας θα πρέπει εξίσου να λαμβάνει υπόψη τη διατροφική διάσταση. Πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι η κακή διατροφή εμποδίζει τις αναπτυξιακές προσπάθειες και υποσκάπτει την οικονομική ανάπτυξη, προκαλώντας απώλεια ΑΕΠ ικανή να φτάσει μέχρι και ποσοστό 3%. Είναι ο κύριος λόγος παιδικής θνησιμότητας και μπορεί να έχει ανεπανόρθωτα αποτελέσματα στην πνευματική και σωματική ανάπτυξη εκείνων των παιδιών που επιβιώνουν του υποσιτισμού. Η προσπάθεια καταπολέμησης του υποσιτισμού μπορεί να έχει «πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα» όσον αφορά την υλοποίηση των ΑΣΧ.

Τέλος, τα προϊόντα της αλιείας μπορούν εξίσου να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της επισιτιστικής ανασφάλειας και εξίσου σε σχέση με τη διατροφική της διάσταση. Αποτελεί κατά συνέπεια κοινό συμφέρον της ΕΕ και των αναπτυσσόμενων χωρών να προωθήσουν την αειφόρο αλιεία, συμπεριλαμβάνοντας αποτελεσματικά συστήματα παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας, καθώς και τη αειφόρος ανάπτυξη της

²⁷ Όπως τονίζεται στην ανακοίνωση με τίτλο «Πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για την παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες προς αντιμετώπιση της πρόκλησης της επισιτιστικής ασφάλειας» - COM(2010) 127 – και στα αντίστοιχα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 10.5.10, που δημοσιεύονται στην ακόλουθη διεύθυνση:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/114357.pdf

υδατοκαλλιέργειας. Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης με τον τομέα της αλιείας και των περιφερειακών οργάνωσης διαχείρισης της αλιείας αποκτούν σε σχέση με το ζήτημα ρόλο κεφαλαιώδους σημασίας.

24.	<i>Πώς η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ μπορεί να συμβάλει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας, διατηρώντας ταυτόχρονα την ποιότητα του περιβάλλοντος; Ποιες πολιτικές και προγράμματα ευνοούν ως επί το πλείστον τις επενδύσεις των μικρών αγροτικών εκμεταλλεύσεων και του ιδιωτικού τομέα στη γεωργία και την αλιεία;</i>
25.	<i>Σε ποιους στρατηγικούς τομείς θα πρέπει να αναλάβει δεσμεύσεις η ΕΕ, ιδιαίτερα όσον αφορά την Αφρική; Πώς μπορεί η ΕΕ να ενθαρρύνει τις αγροοικολογικές προσεγγίσεις στον τομέα των γεωργικών δραστηριοτήτων και της αειφόρου εντατικοποίησης της γεωργίας, της αειφόρου αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας;</i>
26.	<i>Πώς η ΕΕ θα πρέπει να στηρίζει την προσπάθεια για την καταπολέμηση του υποσιτισμού;</i>

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να εξακολουθήσει τον εκσυγχρονισμό της αναπτυξιακής πολιτικής και των προγραμμάτων δαπανών της ΕΕ, ενισχύοντας την προστιθέμενη αξία τους, τη σχέση κόστους ωφέλειας και την αποτελεσματικότητά τους. Στο πλαίσιο της παρακολούθησης της παρούσας Πράσινης Βίβλου και στη βάση των απαντήσεων που θα ληφθούν, η Επιτροπή θα παρουσιάσει ανακοίνωση σχετικά με μια εκσυγχρονισμένη αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ η οποία θα θέτει, μεταξύ άλλων, το ερώτημα του κατά πόσον είναι ενδεδειγμένη η αναθεώρηση της ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανάπτυξη.